

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО АНАТОМІВ, ГІСТОЛОГІВ,
ЕМБРІОЛОГІВ ТА ТОПОГРАФОАНАТОМІВ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКЕ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ПАТОФІЗІОЛОГІВ

КЛІНІЧНА АНАТОМІЯ ТА ПАТОЛОГІЧНА ФІЗІОЛОГІЯ: ЗНАЧУЩІСТЬ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ

Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної
конференції
4 жовтня 2024 року
м. Одеса, Україна

За заг. редакцією
О.Л. Аппельханс

ОЛДІ
ПЛЮС

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО АНАТОМІВ, ГІСТОЛОГІВ,
ЕМБРІОЛОГІВ ТА ТОПОГРАФОАНАТОМІВ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКЕ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ПАТОФІЗІОЛОГІВ

**КЛІНІЧНА АНАТОМІЯ
ТА ПАТОЛОГІЧНА ФІЗІОЛОГІЯ:
ЗНАЧУЩІСТЬ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ
КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ
МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ**

**Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції**

**4 жовтня 2024 року
м. Одеса, Україна**

За заг. редакцією О. Л. Аппельханс

УДК (611.9+616-092):378
К49

Рекомендовано до публікації збірку тез Вченою радою
Одеського національного медичного університету,
протокол № 3 від 28.11.2024 р.

Всі тези були розглянуті комісією щодо запобігання академічного плагіату
і пройшли перевірку тексту із застосуванням автоматичного сервісу
“StrikePlagiarism”, всі мають рівень «висока унікальність».

*Тези друкуються в авторській редакції
з мінімальними технічними правками.*

*Автори несуть відповідальність за дотримання вимог академічної
добросесності, зміст і достовірність представлених матеріалів*

Клінічна анатомія та патологічна фізіологія: значущість для
К49 формування клінічного мислення майбутнього лікаря : збірник
матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса,
4 жовтня 2024 року) / За заг. ред. О. Л. Аппельханс ; відп. за вип.
О. А. Кузнєцова. – Одеса : Олді+, 2024. – 75 с.

ISBN 978-966-289-944-3

У збірнику тез доповідей висвітлено результати наукових досліджень з актуальних питань медичної науки в галузі клінічної анатомії, патологічної фізіології, методології викладання медико-біологічних дисциплін. Доповіді охоплюють актуальні фундаментальні питання: особливості викладання теоретичних дисциплін у закладах вищої медичної освіти, окремі питання патофізіології найбільш розповсюджених хвороб, морфологічні передумови перебігу патологічних процесів.

Видання розраховане на науковців, викладачів, здобувачів закладів вищої освіти медичного, біологічного, ветеринарного спрямування, аспірантів, докторантів, працівників охорони здоров'я.

УДК (611.9+616-092):378

ISBN 978-966-289-944-3

© Колектив авторів, 2024

ЗМІСТ

ЗНАЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «КЛІНІЧНА АНАТОМІЯ» В ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ Апельханс О. Л., Кошельник О. Л., Анцут О. А., Урсу О. Ю., Кузнєцова О. А.	6
ТРАНСЛЯЦІЙНА МЕДИЦИНА – НАЙЕФЕКТИВНІШИЙ ШЛЯХ ДО ФОРМУВАННЯ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ Васьянов Р. С., Бабій В. П., Лапшин Д. Є., Поспєлов О. М., Кірчев В. В., Остапенко І. О., Сарахан В. М.	9
ПОНЯТТЯ «НОРМИ» В КЛІНІЧНОМУ АСПЕКТІ – ВАРІАБЕЛЬНІСТЬ БУДОВИ ЛЮДСЬКОГО ОРГАНІЗМУ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇЇ ВИВЧЕННЯ Масна З. З., Сергієнко В. О., Жураківська О. Я., Адамович О. О., Челпанова І. В., Рудницька Х. І.	13
БІОМОРФОЛОГІЯ ТВАРИН – ОСНОВА ОСНОВ УПРАВЛІННЯ БІОЛОГІЧНИМИ СИСТЕМАМИ Мельник О. П., Мельник О. О.	16
ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДИСЦИПЛІНИ «КЛІНІЧНА АНАТОМІЯ І ОПЕРАТИВНА ХІРУРГІЯ» Білаш С. М., Проніна О. М., Коптев М. М., Пирог-Заказникова А. В., Олексієнко В. В., Олійніченко Я. О., Донченко С. В., Мамай О. В.	18
ВИКЛАДАННЯ КЛІНІЧНОЇ АНАТОМІЇ ТА ОПЕРАТИВНОЇ ХІРУРГІЇ (перспективи медичної освіти) Півторак В. І., Шевчук Ю. Г., Бурков М. В., Булько М. П., Голубовський І. А., Дусик А. В., Сидоренко Б. В., Хімич О. С.	21
ПРОДОВЖУВАЧІ ІДЕЙ М. М. ПОПОВА ТА М. О. БАТУЄВА. ФУНДАТОРИ ГРУЗИНСЬКОЇ НЕЙРОАНАТОМІЇ Стоянов О. М., Лебідь О. П., Стоянов А. О.	24
ПРО ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ Зяблицев С. В., Олієвська С. К., Тимченко М. Д., Цвєткова М. М., Перепелиця Ю. В.	27
РОЛЬ ДЕКЛАРАЦІЇ «ПРО РОЛЬ І МІСЦЕ ПАТОФІЗІОЛОГІЇ В БІОМЕДИЧНІЙ КУЛЬТУРІ» У ФОРМУВАННІ КЛІНІЧНОГО ПАТОФІЗІОЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ Роговий Ю. Є., Білоокій О. В., Ушенко О. Г., Білоокій В. В.	31

**ПРОДОВЖУВАЧІ ІДЕЙ
М. М. ПОПОВА ТА М. О. БАТУЄВА.
ФУНДАТОРИ ГРУЗИНСЬКОЇ НЕЙРОАНАТОМІЇ**

Стоянов О. М., Лебідь О. П., Стоянов А. О.

Одеський національний медичний університет,
м. Одеса, Україна

Відкриття у 1900 р. медичного факультету посилило потік студентів із прилеглих регіонів та країн. Якісну медичну освіту здобули безліч грузинських лікарів.

Мета присвячена опису історичних фактів про навчання та діяльність двох вихідців з Одеського університету – фундаторів грузинської нейроанатомії.

Результати та їх обговорення. У 1904 р. Микола Кахіані вступив на медичний факультет ІНУ, трьома роками пізніше – Семен Кіпшидзе. Обидва студенти з перших днів навчання виявили інтерес до нейроанатомії, займалися цим напрямком під керівництвом професора М. О. Батуєва, створювали унікальні експонати та моделі для музею кафедри, який формувався на кафедрі анатомії людини. У 1910 р. М. Кахіані з відзнакою закінчив ІНУ та М. О. Батуєв рекомендував його на кафедру анатомії людини на посаду помічника прозектора, а в 1912 р. був обраний прозектором. Протягом трьох років (1911–1913 рр.) молодого вченого відряджали за кордон до Каїрського університету, де він займався нейроанатомією, збирав черепи стародавніх людей, що населяли Єгипет.

Ще на перших курсах Семену Кіпшидзе професор М. О. Батуєв доручив створити модель ядер і провідних шляхів мозку з урахуванням ідей академіка В. М. Бехтерева (його книга – «Провідні шляхи спинного і головного мозку»). Була створена унікальна модель, яку, за даними істориків, Бехтерев оцінив.

Отже, завдяки ідеям невролога М. М. Попова та анатома М. О. Батуєва їхній талановитий учень та послідовник зміг втілити теоретичну основу топографічної анатомії та неврології у створенні матеріальних моделей у тривимірному форматі в одеському університеті. Вона на думку анатомів була «легко доступною з усіх боків» з «ясним уявленням про топографічні та проєкційні взаємини» мозкових ядер і провідних шляхів».

С. Кіпшидзе закінчив ІНУ у 1912 р. та працював у клініці нервових хвороб кафедри під керівництвом її завідуючого професора М. М. Попова. Останній зазначав, що С. Кіпшидзе «людина талановита і працелюбна, всі свої студентські роки працювала під керівництвом проф. М. О. Батуєва вивчаючи переважно анатомію нервової системи і з першого курсу обрав своєю спеціальністю нервові хвороби».

Обидва молоді вчені, М. Кахіані і С. Кіпшидзе 1914 р. пішли на фронт Першої Світової війни і згодом повернулися до Alma mater, де продовжили працювати за обраними спеціальностями. 1917 р. М. С. Кахіані був обраний завідувачем кафедри нормальної анатомії Катеринославських вищих жіночих курсів, нині Дніпровський державний медичний університет.

У зв'язку з відкриттям університету Тифліса в 1919 р. професора М. Кахіані було обрано завідувачем кафедри гістології та ембріології, а в жовтні 1919 р. – завідувачем кафедри оперативної хірургії та топографічної анатомії першого в Грузії ВНЗ. У травні 1921 р. він був обраний завідувачем кафедри хірургічної патології із пропедевтичною клінікою у відділенні залізничної лікарні. Н. Кахіані стояв біля витоків і був фундатором грузинської наукової школи хірургів. Розвивав хірургію нервової системи: вперше в Грузії оперував пухлини головного мозку, використовував методику видалення пухлини гіпофіза через носовий прохід та ін. Професор М. Кахіані видав кілька підручників щодо анатомії: «Повторный курс нормальной анатомии человека. Екатеринослав, 1918» та «Краткое руководство по хирургической анатомии. Тифлис 1925».

Як і Н. Кахіані, С. Кіпшидзе 1919 р. переїжджає до Тифлісу, де він був призначений завідувачем неврологічним відділенням залізничної лікарні та обіймав цю посаду п'ять років. Одночасно з відкриттям кафедри нервових хвороб університету 1920 р. вступив на посаду старшого асистента професора Якова Опанасовича Анфімова. С. Кіпшидзе єдиний серед помічників молодих лікарів кафедри мав досвід роботи неврологом. Ординаторами працювали Петро Сараджишвілі та Петро Кавтарадзе, які закінчили ІНУ на кілька років пізніше, згодом вони також стали відомими професорами – неврологами.

Інтерес С. Кіпшидзе до анатомії та фізіології нервової системи зберігався і підтримувався завдяки співпраці з фізіологом, колегою по одеському університету, а згодом з академіком АН Грузії та СРСР, АМН СРСР Іваном Бериташвілі та академіком АН Грузії анатомом Олександром Натішвілі. Обидва вчені займалися нейронауками, нейрофізіологією та морфологією ЦНС та їх пов'язувала з С. Кіпшидзе велика дружба. У підручнику по нейрофізіології, виданому Бериташвілі у 1920 р., глава про мозочок належить С. Кіпшидзе. Після захисту докторської дисертації обраний на місце завідувача кафедри нервових хвороб та керував цією кафедрою до кінця життя.

За період 1924–1925 рр. професор С. М. Кіпшидзе був відряджений у всесвітні центри неврології Німеччини та Франції, стажувався у клініці Жана-Мартена Шарко та виступив з доповіддю французькою мовою на конференції присвяченій 100-річчю від дня народження цього великого психоневролога. Згодом анатоми Грузії, враховуючи досвід створення моделей нервової системи та з дозволу автора – професора Семена Никифоровича Кіпшидзе удосконалили та розробили ще понад 9 моделей. Вони мали всесоюзне визнання – було освоєно виробництво у майстерні медінструментів МОЗ Грузинської РСР.

Висновок. Таким чином, професори Микола Саулович Кахіані та Симон Никифорович Кіпшидзе залишили яскравий та глибокий слід у грузинській медичній науці. Найперший – як видатний діяч – засновник наукової хірургії Грузії похований

у пантеоні громадських діячів Дідубі. Другий – залишив значний слід, як засновник грузинської неврології, його ім'ям названо товариство неврологів, лікарня, де він працював, вулиці. Останній притулок великого вченого-невролога заходиться в Пантеоні Взнекохулли.

УДК 378.147:616-091.6:371.68

ПРО ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Зябліцев С. В., Олієвська С. К.,

Тимченко М. Д., Цветкова М. М., Перепелиця Ю. В.

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця,
м. Київ, Україна

Єдиною пріоритетною для студентів медичних вузів завжди була і є очна форма навчання. Адже вивчати медицину, не контактуючи і не обстежуючи пацієнтів, апріорі неможливо, незважаючи на існуючі високоякісні методики анкетування онлайн.

Мета: нагальним є питання найбільш раціональної організації навчального процесу та підсумкового контролю знань, зокрема і патофізіології, в умовах воєнного стану, щоденних загроз ракетних ударів та хронічного стресу як наслідок.

Матеріали і методи:

- програми навчальних дисциплін;
- методичні вказівки до занять;
- протоколи практичних занять;
- тести бази «Крок-1» з патофізіології;
- статистичні результати екзаменаційної сесії.

Результати: життєві реалії (пандемії, війна) змушують частково змінювати очну форму навчання на дистанційну